
Državnim organima nejasno šta su tajni, a šta javni podaci u vezi sa prisluškivanjem

Datum

maj. '15.

13.

Panel diskusiji "Šta javnost ima pravo da zna u vezi sa prisluškivanjem" privukla je veliku pažnju bezbednosnih institucija, organa lokalne samouprave, civilnog društva i medija.

Sudovi i tužilaštva nemaju ujednačeno razumevanje šta je tajno a šta javno u vezi sa primenom posebnih mera za tajno prikupljanje podataka poput prisluškivanja, istaknuto je na panel diskusiji koju je 13. maja 2015. godine organizovao Beogradski centar za bezbednosnu politiku (BCBP).

Izvršni direktor BCBP Predrag Petrović je naveo da je tokom istraživanja koje se odnosi na nadzor nad primenom posebnih mera poslato 25 zahteva svim Višim tužilaštvima i sudovima da dostave podatke o odobrenim merama. Informacije je dostavilo tek 13 sudova i svega nekoliko tužilaštava, istakao je Petrović.

"Pokazalo se da postoji veliko nerazumevanje o tome šta su tajni podaci koji se odnose na primenu posebnih

mera. Navođeni razlozi nedostavljanja bili su veoma različiti. Jedni se pozivaju na tajnost zahtevanih podataka, drugi na zaštitu privatnosti, treći na mogućnost ugrožavanja toka krivičnog postupka ili čak nacionalne bezbednosti. Bilo je i odgovora da moraju da pitaju BIA za dozvolu, te zahteva da podaci ostanu tajni u okviru naše organizacije", kaže Petrović.

Zbirni podaci o prisluškivanju javni u SAD i Nemačkoj, a u Srbiji ne

Izvršni direktor BCBP je istakao da su informacije o broju primenjenih mera za tajno prikupljanje podataka su SAD i Nemačkoj dostupne su svim građanima preko sajtova sudova, tužilaštava i parlamenta, dok u Srbiji kad god NVO traži ove vrste podataka, pokreće se pitanje o ugroženosti nacionalne bezbednosti.

Sa druge strane, niko ne pokreće pitanje da li su povređena prava građana kada informacije cure iz bezbednosnih struktura, naglasio je Petrović.

"Tako smo imali slučaj da ministar odbrane Bratislav Gašić obznani koji je prislušni uređaj VBA nabavila. I sad to nije ugrožavanje nacionalne bezbednosti, a jeste kada se traže statistički podaci. SAD objavljuju statistiku o broju primenjenih mera, koliko koja od njih košta, kao i njihov konačan ishod, to jest da li su dovele do krivičnog postupka i kako se on završio", napomenuo je Petrović.

Savetnik direktora BIA i ovlašćeno lice za postupanje po zahtevima za pristup informacijama od javnog značaja Miroslav Panić rekao je da javnosti treba da bude dostupno ono što je normirao, odnosno uredio postojeći pravni poredak Republike Srbije, istakavši da je prevelika diskreciona vlast u odlučivanju kod ovakvih zahteva nedopustiva.

"Kada su u pitanju posebne mere i postupci, odnosno posebne mere iz zakona o BIA i posebne dokazne radnje iz Zakonika o krivičnom postupku, javnost naravno da može biti upoznata sa statističkim podacima, ali se za to mora malo pomučiti. Neko mora u ime javnosti podneti zahtev. Ako se ne odgovori na zahtev, donosi se rešenje u skladu sa pravima u opštem i upravnom postupku, tražilac informacija koristi pravni lek, podnosi žalbu Povereniku. BIA ne odgovara odmah pozitivno na zahtev, jer postoji izričita zakonska odredba, koja glasi da svi podaci u vezi sa predlaganjem, odlučivanjem i primenom posebnih mera predstavljaju tajni podatak.

Po Zakonu o BIA za 6 meseci prisluškivano 168 fizičkih i 2 pravna lica

On je objasnio da Agencija informiše javnost o svom radu preko organa kojima podnosi izveštaj. Kada BIA podnese izveštaj Odboru za kontrolu rada službi bezbednosti i vladi, što radi dva puta godišnje, ti organi mogu odlučiti da informišu javnost o nekim podacima iz tog izveštaja. BIA može proaktivno na kraju svake godine da obavesti javnost koliko je bilo primene posebnih mera, smatra Panić, ali naglašava da se to može postići tek menjanjem zakonskih normi i propisivanjem da je BIA obavezna da objavi te rezultate.

Savetnik direktora BIA Panić, odgovarajući na pitanje novinara, naveo je da je od 1. jula do 31. decembra 2014. godine, po osnovu naredbe beogradskog Višeg suda i Zakona o BIA prisluškivala 168 fizičkih i dva pravna lica. Panić je napomenuo da nedostaju podaci o broju primenjenih mera na osnovu Zakona o krivičnom postupku (ZKP). Ipak, kako je ocenio, reč je o veoma malo prisluškivanih građana, s obzirom na broj punoletnih stanovnika. To su podacima koji su, istog dana kada je održan panel, dostavljeni Inicijativi mladih za ljudska prava, ali tek posle intervencije Poverenika za informacije od javnog značaja.

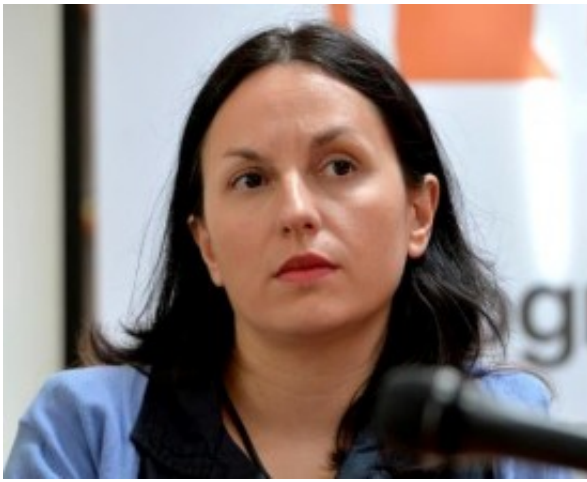
Posebne mere poslednje sredstvo

Tužilac Višeg javnog tužilaštva u Valjevu i potpredsednik UO Udruženja tužilaca Srbije Miodrag Plazinić rekao je da je tužilaštvo stranka u postupku kao i BIA, da raspolaže određenim podacima, ali da je samo predlagač.

On je istakao da su posebne mere jedno od poslednjih sredstava za dokazivanje jer je sudska praksa iznedrila stav da materijal prikupljen merama nije dokaz, ako se nema još nešto drugo.

Predstavnik Udruženja tužilaca Srbije je naglasio da je sud jedini nadležan i jedini određuje naredbom koja radnja se primenjuje, u kom roku i koji dokazni materijal ima odgovarajuću snagu.

"Samo na posebnoj meri ne može se bazirati sudska odluka. Ako postoji osnovana sumnja da je izvršeno krivično delo i ako se na drugi način ne može dokazati postojanje krivičnog dela, tek onda se primenjuje mera prisluškivanja. Sud onda donosi naredbu uspostavljanja mere tajnog nadzora, audio-vizuelnog snimanja, praćenja druge komunikacije i tako dalje. I agencija i tužilaštvo imaju svoje podatke, ali oni nisu kompletni bez podataka suda i sud stavlja ili skida oznaku tajnosti", kaže Plazinić.

Državni organi moraju dokazati da su traženi podaci tajni

Viša savetnica u Sektoru za harmonizaciju i saradnju pri službi Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti Milica Basta navela je da je Poverenik drugostepeni organ kome se izjavljuje žalba kada organ javne vlasti ne dostavi traženu informaciju, te da u tom smislu Poverenik ne može unapred da kaže šta bi bila informacija od javnog značaja ili šta ne bi. Poverenik može da se izjašnjava samo u konkretnom slučaju, kada mu određena žalba bude podneta i reaguje na osnovu onoga što je u podnescima, kaže ona.

"Svaki državni organ koji se poziva na tajnost podataka mora da dokaže da su traženi podaci označeni kao tajni, a neophodno je dokazati i koji je pravni interes da se određeni podaci, posebno oni koji se odnose na pitanje nacionalne bezbednosti, označe kao tajni", rekla je Basta.

Ona je objasnila da u slučaju kada se, poput Vojno-bezbednosne agencije, zahtev za dostavljanje podataka odbija jer ne postoji evidencija na osnovu koje se podaci mogu dostaviti jer su informacije rasute po brojnim dokumentima, državni organ je dužan da obezbedi dostupnim sve dokumente na osnovu kojih tražilac može dobiti zbirni podatak.

Panel diskusiju "Šta javnost ima pravo da zna u vezi sa prisluškivanjem" organizovao je Beogradski centar za bezbednosnu politiku, podržan od strane Ambasade Norveške kroz projekat "Ko nas sluša: Ka efektivnom spoljnom nadzoru upotrebe specijalnih istražnih mera".

Izveštaju doprinela stažistkinja BCBP Marija Đorđević